

Лаус В. В.

Студент 1 курсу спеціальності «Право» ЖНАЕУ, м. Житомир, Україна

Науковий керівник: Ляшенко Р. Д., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства ЖНАЕУ, м. Житомир, Україна

Тенденції змін в романо-германській правовій системі

Сучасний період розвитку суспільства характеризується якісно новим станом, який визначається як процес глобалізації, що об'єднує національні утворення в єдину світову систему. Світове співтовариство в даний час прагне до можливо більш широкого об'єднання, і не тільки в галузі економіки, але і в області права. У зв'язку з цим особливого значення набувають дослідження романо-германської правової системи, яка об'єднує правові системи більшості країн континентальної Європи. Метою роботи є дослідити витoki, основні тенденції змін, сучасний стан та подальші перспективи розвитку романо-

германської правової системи зважаючи на загальні тенденції розвитку права в світі.

Романо-германська правова система має тривалу історію, нерозривно пов'язану з правом стародавнього Риму. Романо-германські правові системи є результатом еволюції римського права, проте не є його копією.

Романо-германська правова сім'я в своєму історичному розвитку є виключно продуктом культури, незалежним від політики. Романо-германське право – це право, яке безперервно розвивається, а як наслідок постійно видозмінюється. Ті зміни, що направлені на перемену системи, можуть виникати спочатку в одній державі або в групі країн, а тільки потім можуть бути прийняті сім'єю в цілому, або навпаки не сприймаються нею взагалі. Тому і виникають розриви між правовими системами. Все залежить від того, чи будуть прийняті ці зміни, які були внесені в право однієї з цих країн, іншими державами. Або навіть питання в тому, чи зможе відмовитися сама країна від свого експерименту, щоб спробувати повернутися в рамки своїх традицій набутих роками, навіть, якщо він приніс позитивні результати в розвиток права цієї країни. [3, с.52].

Навіть, в університетах право викладалося в різних школах: гельська школа, яка мала напрямок вивчення історії, відрізнялась від італійської школи, оскільки вона була спрямована на застосування правових норм на практиці, а германська - стала основою для виникнення школи пандектистів. Ці територіальні тенденції могли дійсно стати справжньою загрозою для єдності європейського права. Та все ж ми бачимо, що ця єдність збереглася, завдячуючи школі природного права. Тріумф школи природного права та ідей кодифікації знову підвів до питання про те: чи здатні інші держави наслідувати приклад з Франції в такому експерименті, як наполеонівська кодифікація, чи стануть кодекси Наполеона навпаки, причиною роз'єднання права. Але право всіх країн європейського континенту сприйняло французьку форму кодифікації. Таким чином, стало очевидно, що відмінність кодексів не може вести до розколу правової сім'ї [1, с.178].

Слід звернути увагу, що Франція та Німеччина мали доволі великий розрив у питанні кодифікації, який залишив помітні сліди. Так трапилося, що французькі юристи займалися тлумаченням своїх кодексів, а водночас німецькі юристи не зупинялися працювати над текстами римського права на теоретичному рівні. Школа пандектистів змогла закріпитися та зайняти вагоме місце в Німеччині, вона допомогла та значно полегшила систематизування норм римського права. Ці відмінності - продукт історичної випадковості, оскільки тут причиною було постійне протистояння французького і німецького права. Але не слід поспішати й робити на цій основі висновок про принципову відмінність між латинською і німецькою концепціями права. Такий висновок є невірним, оскільки ми можемо спостерігати, що правові системи інших «германських» країн більш належать до французького, аніж до німецького права [2, с. 90].

Латинські країни Європи мають подібне між собою право та єдину термінологію. Без сумнівів між ними існує ряд відмінностей з багатьох важливих питань. Вагомі відмінності між Францією, Іспанією, Італією і Португалією існують у сфері конституційного й адміністративного права, також можна побачити відмінності в сфері майнового, сімейного права та в цивільному процесі. Кожна з правових систем континенту є по-своєму оригінальною. Та не потрібно звертати велику увагу на наявні між ними відмінності. Насправді, їх схожість є

значною, особливо якщо оцінювати системи в цілому. Тому буде правильним говорити про романо-германську сім'ю, відмовившись від пошуків в ній підгруп. Вони можуть бути знайдені, але лише на рівні однієї або декількох окремих галузей права [4, с.77].

Науковець С.С. Алексеев у своїх роботах відзначає, що шлях формування і розвиток романо-германського права можна назвати класичним, адже він відповідає вимогам цивілізації та в повній мірі характеризує в інтелектуальному та водночас в юридичному аспекті правовий прогрес у суспільстві [6, с.122].

Інститути римського права завдяки своїй універсальності та логічній об'єктивності поступово стали обов'язковою якісною складовою континентальної системи права, що зумовило не лише збереження їх змістовної суті, але й забезпечило їх наповнення відповідним теоретичним змістом. У другій половині ХХ ст. на розвиток романо-германського права суттєво впливають європейські інтеграційні процеси, наприклад, створення Європейського співтовариства. ЄС суттєво вплинуло на національні правові системи держав-членів ЄС, тому на сучасному етапі вони засновані на єдиних засадах – загальних принципах права ЄС за якими визначено верховенство та пряму дію.

Завершуючи аналіз зазначимо, що розвиток романо-германської правової системи пройшов доволі складний шлях становлення. Починаючи з середньовіччя, коли відбувалося поступове злиття норм римського права і правових звичаїв інших варварських народів, закінчуючи прийняттям наполеонівських кодексів, які дійсно стали основою сучасної романо-германської правової сім'ї. На певному етапі розвитку еволюція романо-германської правової системи вагомою мірою залежала від змін у правовій системі Франції, адже саме вона виступала своєрідним законодавцем правової культури серед інших країн цієї правової системи.

На сьогодні романо-германська правова система є найпоширенішою правовою системою, вона домінує у більшості країн Європи, тому справедливо вважається найвпливовішою правовою сім'єю.

Романо-германське право все більше зближується з загальним правом, це спричинено економічною інтеграцією. Відбувається взаємний обмін правовими ідеями, рішеннями та конструкціями. Такому зближенню сприяє і все більш інтенсивне впровадження в національні правові системи стандартів і норм міжнародних організацій і наднаціональних об'єднань, насамперед Європейського Союзу. Нерідко в них, як у плавильному котлі, створюється новий сплав романо-германського і загального права, що визначає долі обох систем.

Список використаних джерел:

1. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2011. 584 с.

2. Тимоцьук О.В. Порівняльний аналіз римських та романо-германських державно-правових інститутів як фактор погляду на періодизацію історії держави та права. Держава і право. Юрид. і політ. науки: Зб. наук. пр. 2001. Вип. 13. С. 86 - 93.

3. В.В. Колодяжна. Історія формування та сучасний стан романо-германської правової системи. Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2013. №1. С. 46-52.

4. Ситар І.М., Чернобай І.М. Романо-германська правова сім'я: гносеологічні та теоретичні аспекти: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 168 с.

5. Луць Л.А. Сучасні правові системи світу. Навчальний посібник. Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003. 234 с.

6. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. 2-ге видання. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. 520 с.